

Image och verklighet del III:

Universitetet borde bli bättre på att stödja spontant framväxande samarbetsformer för att skapa förnyelse inifrån, skriver *Gustav Holmberg*, vetenskapshistoriker vid Forskningspolitiska institutet.

● Gästkrönikan

”Vi behöver fler arenor för förnyelse”

”Universitetets bredd måste tas till vara genom områdes- och ämnesövergripande verksamheter inom både forskning och utbildning.” Den strategiska planen för Lunds universitet är tydlig: flervetenskapliga satsningar är så viktiga att de placerats under rubriken ”prioriterade strategiska insatsområden”.

I det avseendet speglar planen ganska väl den gällande forskningspolitiska tidsandan. Vid såväl internationella prestigeuniversitet som vid svenska universitet samlar man ofta verksamheterna i centrumbildningar. Inomvetenskapliga orsaker kan ligga bakom – tänk på den moderna biologin, där nya instrument och analysmetoder uppstår i samarbeten mellan fysiker, kemister, matematiker, datavetare och biologer – men det tycks också finnas ett slags generell forskningsorganisatorisk ideologi idag som går ut på att utmana de traditionella disciplingränserna.

Det är inte det enklaste att få sådana konstellationer att fungera. Forskare skolas in i sina ämnestraditioner och de bär därför med sig ett kulturellt bagage in i mångvetenskapliga samarbeten. Därför kan man inte på förhand räkna med att sådana satsningar bär frukt. Man kan finna flervetenskapliga spökstäder, där de multidisciplinära samarbetena mer är kulisser som döljer en samling ganska traditionella inomdisciplinära kulturer som inte har så mycket utbyte. Det som låter så fint i de forskningsideologiska uttalandena kanske inte alltid blir så nydanande i praktiken.

MEN KULISSERNA och spökstäderna kan även finnas bland de traditionella ämnesinstitutionerna. Forskning, forskarutbildning och kurser rullar på som de alltid gjort. Förnyelse, gärna av flervetenskapligt snitt, är därför av stor vikt. Men man bör på olika sätt göra det

enklare för idé- och initiativrika forskare att själva sätta områdesövergripande samarbeten.

Samarbetspotentialer uppstår ju relativt ofta. I Lund finns de flesta ämnen företrädda i en eller annan form. Universitetets fördel är även knuten till det fysiska rummet i konkret mening. Lund är en liten, tät, miljö vilket är något positivt: chansen att snubbla över en spännande forskarkollega på Widerbergs, UB eller Gerdahallen är ganska stor. Universitetet är stort, men det är väl ändå relativt lätt att hålla koll på vad folk håller på med i närliggande områden.

MYCKET ÅTERSTÅR DOCK att göra. Universitetet borde bli bättre på att stödja spontant framväxande samarbetsformer för att skapa en förnyelse inifrån. Vi tycks ha förstått att det krävs mäklare för att få fram samarbeten mellan universitetet och näringslivet, därav alla dessa forskarbyar, inkubatorer m.m. som finns vid snart sagt varje lärosäte. Det behövs liknande inkubatorer för att förnya samarbetet inom universitetet. Avsätt resurser centralt till framväxten av nya samarbeten, gärna initierade av yngre relativt nydisputerade forskare, för att på det viset stödja forskare som kanske inte har samma kopplingar till stela, redan existerande, institutionella strukturer. Vi får alternativa miljöer för nydisputerade forskare med spännande idéer, viktigt inte minst för att universitetet idag inte är den enda arbetsgivaren i regionen. Andra universitet och högskolor samt forskningsintensiva företag kan erbjuda nog så intressanta arbetsuppgifter. Är det trångt vid den gamla moderinstitutionen riskerar yngre forskare att försvinna från stan. På det sättet kan några vara kvar och bidra till att utveckla den lundsiska akademiska miljön.

Se det som ett universitetsorganisatoriskt riskkapital som kan stödja en nydanande verksamhet på tidigt stadium. Stödet borde omfatta medel för personal under viss tid. Låt nya mångvetenskapliga forskarkonstellationer ansöka om att få sitta något år i centrala lokaler som blir lediga när institutioner flyttar, vilket händer relativt ofta i Lund. Så småningom ges kurser för att testa samarbetsformen på studenterna, en av de viktigaste utvärderarna av vad det är vi håller på med här på universitetet. På lite sikt kan några sådana samarbeten växa sig starka, attrahera externa resurser och kanske bilda nya institutioner eller mer formaliserade centrumbildningar.

På så sätt får vi fler arenor för förnyelse, för akademiska entreprenörer som vill skapa nytt istället för att tradera redan existerande vetenskapliga traditioner.

GUSTAV HOLMBERG
VETENSKAPSHISTORIKER
FORSKNINGSPOLITISKA INSTITUTET

Gustav Holmberg skriver om flervetenskapliga spökstäder, där samarbetena mer är kulisser.
III: AINUR ELMGREN

